

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis Avgvstinvs

In Qvo Genuina sententia S. Avgvstini de humanæ naturæ stantis, lapsæ,
puræ statu & viribus eruitur & explicatur

Jansenius, Cornelius

Lovanii, 1640

9. Cancelli Theologiae Christianae in Scripturis, Concilijs & Patribus
primorum saeculorum, per quos Deus Ecclesiam docuit, positi sunt.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13673

scientia charitate Christi. Et ad Romanos huiusmodi scientiam indicat ex dilectione velut fonte scaturire: *Et ipse plenus est dilectione; repleti omni scientia: Et beatus Petrus ex gratia: Crescite vero in gratia, & in cognitione Domini nostri, & Salvatoris IESU Christi. Gratiam nempe statuit istius fontem cognitionis.*

Consideret jam quisquis volet, utrum illæ purè Scholasticæ speculationes, quibus recentior multorum Theologia plena est, dilectionis istius heroicæ & ecclasticæ effectus aut causa sint. Arbitror enim difficile quemquam eorum, qui in ea versati fuerint, si sciant quid loquantur, aut de quibus affirmant, aliud sentire aut dicere posse, nisi sub illa scientia, de qua dicit Apostolus, *Scientia inflat*, hanc disciplinam, prout à multis tractatur, comprehendensam esse, in qua eis quilibet, quod non sit expresse definitum, sustinere fas est, & multa jam olim definita, per ignorantiam antiquitatis, disputandi; nimiam libertatem sustinentur, in qua quoridie aliquod novæ quæstionis & opinionis monstrum nascitur, tantæque animositate defenditur, ut in calore disputationis, ad quælibet porius absurda, quam ad ignorantiam aliquam, vel solutionis alicujus dandæ imperitiam consistendam adigantur, in qua unus alterum ejusdem sodalitijs socium in eodem Gymnasio vellicat, censet, ac damnat. Quæ omnia disciplinæ charitatis & Christianæ, quæ suavis ac modesta est, adversantur.

Quod verò ex immoderata cupiditate mysteria divina penetrandi, & sine ullo limite perscrutandi, ista nascantur, manifesto indicio est, quod quotidie sine fine, non minus in praxi, quam theoriâ, quæstiones Theologicæ, & opinionum disensiones crescant. Unde factum est, ut quemadmodum in theoreticis, limites rerum verè divinarum transeundo, non semel in chimericis abstractiones inciderunt; ita in practicis, morales regulas agendorum simplices relinquendo, quas simplex & genuina ratio & antiqui Patres præscriperant, tam laxas effecere conscientias, sub prætextu accommodandi sese infirmitatibus hominum, ut nihil opus sit, nisi sceleratior fieri homines, ut nova aliqua & licentiosa regula fabricetur. Nam in sæculo corruptissimo quamvis nonnulla peccata universa hominum commercia scædaverint, ad eas tamen angustias disputandi libidine redacta sunt, ut non nisi in Me-

A taphysica quadam abstractione salva esse videantur. Quis enim hoc tempore sit usurarius, si omnes abstractiones, & tentationes à Scholasticis aliquibus excogitatas noverit, & adhibere voluerit? Foro pulsa, vix in palestris disputantium adhuc vivit. Dies me deficeret, si luculentissimos campos aperirem, quos contractibus, matrimonijs, libidinibus, ambitioni, singularibus certaminibus, alijsque non paucis flagitijs & facinoribus quidam aperuerunt. In quæ præcipitia non abripiat mentes terrenarum rerum cupiditate stimulas illa cujusdam Recentioris regula, quæ decernit, quod si cui ratio erronea dicet aliquid esse peccatum, ex alia tamen parte vellet facere, licite deponit istam conscientiam absque ulla alia ratione, etiamsi ex impetu vel libito fiat? Iam penè quilibet fecit licitum regula de opinione minus probabilis sequenda etiam contra propriam opinionem, quam veram putes? Iam enim in tanta opinionum varietate, vix aliquid in moribus tam absurdum est, nisi decalogum aperte feriat, imò etsi feriat, quod non factum sit probabile. Ut reverà plerisque Christianis scientia recentioris Theologiæ ad nihil perserviat, nisi ut sensa diversa diversorum suis apta cupiditatibus noscendo & sequendo, deposita Christianâ simplicitate virtutiores, & probitate nequiores fiant. Nam & eò impudentiæ ex illa eadem norma quidam profilierunt, ut cum religione quidam ductus, non auderet aliquid in alterius gratiam facere, quod sciebat in principia morum impingere, & à nullis auctoribus tanquam probabile assertum esse, responderit ei magister recenti Theologia expositus: Aude tantum, nos efficiemus probabile. Ecce excessus, in quos illa licentia indulgendi ratiocinationibus humanis, & Philosophiæ suæ prorumpit, quando divinissima mysteria imbecillium opinionum libidine & proprii sensus alea ventilantur. Quæ quidem non eò à me animo dicuntur, quasi propter quorundam abusum Theologiam Scholasticam fugillatam velim, quam ad pellendam tyronum ignorantiam methodi suæ luce & brevitate saluberrimè tradi scio. Non propter bonarum rerum abusu usui legitimo calumniandum est: nec industria humana in tradendis utiliter scientijs suffocanda est, quia limitem subinde prætergreditur; sed intra cancellos à veritate præscriptos potius revocanda.

CAPUT NONUM.

Cancellos Theologiæ Christianæ in Scripturis, Concilijs, & Patribus primorum sæculorum, per quos Deus Ecclesiam docuit, positi sunt.

QVIS igitur limes, inquit, in Theologia Christiana, seu in rebus divinis more Scholastico pertractandis observandus est? Difficile terminum figi, non diffiteor. Et primò quidem non eò

A vecordie veniendum, ut cum hæreticis blæteronibus Scholasticam doctrinam, ut jam dixi, universam respuamus. Ignorant nempe tenebriones illi, non aliud Scholasticâ nisi methodicam divinarum rerum tractandarum viam esse;

esse: quam nemo nisi vel impiissimus vel erroribus excecatus culpet. Ferrum est, quo impietas & error quivis divinae veritati adversarius praesentissimè juguletur. Siquid rubiginis humani ingenij inquietudo ei affricuerit, nemo Scholastica, sed ingeniorum petulantia vitio verterit. Cancelli igitur non alij, meo iudicio, Theologiae Christiano Scholasticae ponendi sunt, nisi quos ipsum Deum ei fixisse, quisquis Christi fidelem se esse meminit, & perturbationum praepudicij vacat, arbitrabitur. Nam ex omnium Theologorum sensu Deus ipse principia scientiae rerum divinarum, quae ante in abditissimos recessus ab hominum cognitione abstrusaerant, nobis revelavit. Quicquid certè & infallibilis ex illis principiis, in modum primae, secundae, tertiaeque conclusionis, derivatum est, non nisi eodem auctore Deo Ecclesiae patefactum est, qui haereticorum errores, in ejus emolumentum vertit; ut eam paulatim efficeret exerrantium impugnatione doctiorem; *Multi quippe, inquit Magister orbis Augustinus, ad fidem Catholicam pertinentia, dum haereticorum callida inquietudine agitantur, ut adversus eos defendi possint, & considerantur diligentius, & intelliguntur clarius, & instantius praedicantur, & ab adversario nota quaestio, discendi existit occasio.* Itaque certissimus ille fuerit, se divinam tenere veritatem, qui animo recondiderit quicquid per idem oraculum Dei Catholicae Ecclesiae manifestatum fuit, ut capitalia principia divinitus revelata, & ab haereticis praeteritorum saeculorum impugnata tueretur. Vbi quidem consideratione dignum est, Deum in mysterijs suis declarandis non aliter assuisse Ecclesiae suae, nec ea diffusisse in multiplices conclusiones, nisi necessitate hoc ipsum postulante: idque magis, ut articuli illi capitales, in quibus velut semine continebantur, ab haereticorum petulantia defendi possent, quam ut hominibus, quibus magnoperè expedit, ex pura solaque fide vivere, clarior vberiorque cognitio afferretur.

*Lib. 16. de
Civ. l. 2.*

Ex quo etiam per transfennam discrimen magnum aperitur, inter modum quo Spiritus sanctus divinarum rerum notitiam per os Ecclesiae suae diffundit uberiores, & eum, quo Scholastici multi eandem illam cognitionem, per quaestiones suas sine termino multiplicatas, extendunt. Spiritus enim Dei per os Ecclesiae, vix, nisi cogente, ut dixi, haereticorum petulantia hoc facit, quorum insultatio non aliter compesci potest: Scholastici verò illi nullam necessitate compulsi, sed solà plerumque quidlibet indagandi & resolvendi cupiditate. Deinde Ecclesia non hoc praecipue spectat, ut praecipuos fidei suae cardines novis definitionibus magis extendat, atque intelligentiae fidelium suorum exponat: sed potius ut eos novis istis definitionibus, ex quibus dilucidiores ac diffusiores fiunt, magis magisque muniat, ac defendat: illi è contrario hoc unicum plerumque in plena Ecclesiae pace spectant, ut veritatum divinarum termini

A proferantur. Nullam enim necessitatem praetexere possunt cogentium haereticorum, quibus potius pleraque difficiliora argumenta contra fidem nostram, curiositas quorundam Catholicorum in quaerendo ac disputando suppeditavit. Et quamvis in eo similes Ecclesiae videri velint, quòd nihil afferant nisi quod immediatè vel mediatè ex principiis revelatae cognitionis derivetur, imensa tamen seges conclusionum ab ijs tam procul distita est, ut impossibile esset Angelis, qui, ut aiunt, omnes conclusiones in principiis intueri solent, conjunctionem earum cum ipsidem principiis revelatis ingenij vivacitate consequi: & facile esset hominibus, qui per conclusiones ad principia ascendere conantur, ad principium aliquod naturale, à quo dependeant, & in quo recumbant, ascendendo pertingere, antequam ad cacumen revelati principij, quod quaerent, pervenerint.

B Itaque ut vagae disputantium libertati, & infinitis quaestionibus atque conclusionibus, quas phantasiae & intelligentiae vicinitas aut similitudo parit, statuatur aliquis modus, certique limites cognitioni rerum divinarum, quam Deus habere nos cupit in hac vita, collocentur; non alios, nec alibi cancellos quaerendos aut figendos esse puto, quam qui libris illis comprehensum sunt, in quibus principia revelatae cognitionis immediata, & mediata, primaria & secundaria, itemque tota conclusionum haecenus inde per Spiritum sanctum derivatarum, hoc est, definitionum novarum series continetur. Quod ut apertius breviusque dicam, arbitror sacrae Scripturae libris, Concilij, & primorum saeculorum Patribus nos contentos esse debere, in quibus tantam divinarum veritatum copiam offendemus, ut sine magna intelligentiae fatigatione, solà poenè memorià satagente, totius vitae cursus capiendis omnibus vix sufficiat. Quas quia non minus certi & securi erimus, à Dei spiritu aut instinctu profluxisse, quam ceteras à tanta prerogativa esse removendas, solida inde occasio dabitur nobis admirandi atque amandi Dei, qui nobis tam uberes divinae cognitionis fontes aperuerit. Ex quibus quidem tanto avidius nobis, constantiusque bibendum est, quòd nemo inficias iverit, rivulos praefontibus esse spernendos: & propria Scholasticorum confessione constat, neminem in Scholastica Theologia consummatum esse posse, nisi ei terendae vitae impenderit universam. Et quid supererit, quod divinissimis istis libris volvendis temporis aut otij tribuatur? Cùm ergò alterutrum eligendum sit, quis non perspicue videt, quoniam salubrius labor noster majorique cum fructu convertendus sit? Nam & hoc apud Scholasticos plerisque in confessio est, difficillimè, aut nullo pacto fieri, ut qui in Scholastica Theologia praecelluerit, in positiva, quam vocant, simul primas ferat; atque hoc in sancto Thoma & Caetano demonstratum esse. Quod quidem ab ijs nos sine magna ratione dici-

35
dicitur. Nam in altera earum perpetuis Me-
taphysicæ abstractionibus uti oportet; in al-
tera iudicio tantum sano, animoque docili,
ut divinas institutiones, quæ non nisi verbo

^A Dei, & instructioni divinitus datæ tanquam
principijs nitatur, fideliter capiat, ac debita
cum submissione veneretur.

CAPVT DECIMVM.

Quid moverit auctorem, ad indagandam veritatem de gratia & præ-
destinatione, ex Concilijs & Augustino.

QVAPROPTER, ut ad intermis-
sum capite quarto orationis meæ
filium, ex illa longa quidem, sed huic
argumento non importunâ digres-
sione redeam, cum ego jam olim paulò at-
tentius considerassem, in ista controversia de
gratia Dei, qua totius penè orbis Christiani
Doctores tanto disceptandi fervore consi-
gunt, non aliud quærì, quàm quid sacra
oracula de divinæ gratiæ adiutorijs revela-
verint, quid Concilia de talium oraculorum
sensu definiuerint, atque imprimis quid ce-
leberrimi gratiæ expositores ac defensores, ex
quorum ipsissimis verbis oraculorum Dei
atque Ecclesiæ sensum complectentibus ipsa
Concilia suas definitiones formaverunt, in
operibus suis de eadem illa Dei gratia scripse-
runt, prædicaverint, inculcaverint: valde præ-
posterum mihi visum est, ex Aristotelis vel
Commentatorum eius principijs, quæ de concu-
rsu primæ causæ, de indifferentia volun-
tatis liberæ, & ejus in actum secundum ex-
tractione ac determinatione, de habituum
naturis, de potestate voluntatis in affectus
animatorum, & similibus, vel insinuarunt vel
tradiderunt, ad istam litem dirimendam tantâ
pugnacitate contendere. Nam arcanus ille
concurfus divinæ gratiæ, & à concursu natu-
rali, & à connaturali operandi modo humanæ
voluntatis à Philosophis agnito, multum di-
screpat; & violenti impetus concupiscentialis
rixæ diversarum passionum longè potentius
imperium exercent in liberum voluntatis ar-
bitrium, quàm genium Philosophi putent.
Nam ex partibus Philosophiæ Aristotelicæ prin-
cipijs, tota hæresis Pelagiana & Semi-Pela-
giana fabricata est, prout etiam tunc subodo-
ratus fueram. Quibus non mediocri animad-
versione & sollicitudine trutinatis, & quanto-
perè Scholastici plerique limites Christianæ
Theologiæ fixos, prætextu subtilitatis excede-
rent, omnino iudicavi in modo inquirendæ ve-
ritatis istius difficilis & arcanæ esse peccatum.
Cum igitur desperarem ad liquidam istius
quæstionis difficillimam intelligentiam istâ me
viâ pertingere posse, in quâ non minimam
ætatis partem triveram; multaque Scholasti-
corum scripta lustrando pererraveram; ipsos
Ecclesiasticæ veræque Theologiæ fontes ad-
eundis mihi, consulendosque censui, Scriptu-
ram, Concilia, sanctos Patres, quos hæc de
re totius Ecclesiæ testimonio castè sensisse &
scripsisse retinebam. Inter quos Augustinus
longè primas in hoc argumento ferre, non se-

^A mel in illa Academia intellexeram, quæ ab
incunabilis suis eruditissimum sanctissimumque;
Doctorem istum sibi præcipuè sacre Theolo-
giæ ducem non immeritò delegisse sibi vide-
tur. Quod quamvis tunc potius Magistro-
rum meorum auctoritate ductus crederem,
quàm experientiâ comperissem, fides tamen
illa & reverentia, quâ Doctorem istum vene-
rabar, apud me satis erat, ut ad laboriosis-
simam istâ provinciam subeundam me accin-
gerem. Itaque venerabilem stylum ejus ar-
ripui, nullisque tædijs aut laboribus territus,
volutationi & lectioni assidua universorum
librorum ejus, iterum iterumque sapius re-
petita, per viginti duorum annorum spatium
immerfus fui, hoc unicum spectans, ut ultima
primis diligentissimè conferendo, dispersasque
sententias, quas hîc illic in Scholasticorum
scriptis legeram, corpori unde avulsa erant re-
stituendo, genuinam doctrinam ejus, quan-
tum luminis mihi Deus daret, radicatus intel-
ligerem, & medullitus imbererem. Subinde
expavi, fateor, plus quàm dici potest, cum
liquidissimè cernerem, quanta absurditate
gravissima doctrinæ capita in sensus alienissi-
mos à Recentioribus quibusdam obtorto col-
lo traherentur; quanta cæcitate nonnunquam
disputationes ejus pro assertionibus, errores
quidam Pelagianorum ab illo plus quàm de-
cies proscripti, pro Augustiniana veritate; in
objectiones hallucinantium pro solutionibus
respondentis acciperentur: quas tamen velut
imas, & primas, & immobiles bases doctrinæ
suæ de gratia Dei discipulis propinata collo-
carunt, ut nemini dubium esse possit, quàm
enormium conclusionum exorbitatio ex istius-
modi principijs nasci deberet. Incredibile hoc
modestus quisque lector arbitrabitur, sicut &
ego ipse primò obtutu olim arbitrabar: sed
res ipsas inferius diversis locis de se loquentes
patienter expectet. Ego interim prodigiosi
istius ingenij sublimitatem, eruditionis alti-
tudinem, doctrinæ callitatem nunquam satis
mirari poteram. Quo fiebat, ut pondus au-
ctoritatis ejus in animo meo multum cresce-
ret, & non sine causa in Ecclesia Catholica,
maximum gravissimumque semper fuisse, at-
que esse debere judicarem. Et quia causæ ejus
non omnibus perspectæ sunt, & ad causæ mo-
mentum, quam suscepimus, non mediocriter
faciunt, veniam spero mihi pius Lector dabit,
si aliquid paulò latius de sanctissimi atque
eruditissimi Doctoris hujus laudibus balbu-
tiendo deservero.

B

CAPVT